Hukuk Bölümü 2008/192 E., 2009/276 K.

"İçtihat Metni"

Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş.'nce Bünyan Belediyesi Başkanlığı'na gönderilen 17.6.2005 gün ve B5.0308/3261 sayılı yazıda, Mayıs/2005 ayında Belediye adına Şirketlerince tahsil edilen elektrik tüketim vergisi tutarının 2.243,27YTL olduğu, 1.1.2005-31.3.2005 tarihleri arası genel aydınlatmadan doğan BTV tutarının 1.674,16YTL olup, Belediyenin elektrik tüketim vergisi alacağından mahsup edildiği, kalan 569,11YTL'nin üzerine tahakkuk ettirilen damga vergisi tutarı olan 9,00YTL ilave edilerek 578,11YTL'nin Belediyenin banka hesabına aktarıldığı belirtilmiştir.

Davacı vekili dava dilekçesinde, Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş.'nin elektrik kullanımı nedeniyle kullanıcılardan tahsil ettiği vergiden davacının payına düşen kısmı davacının hesabına aktarmaktayken, davalı tarafından yapılan bu uygulamanın yerinde olmadığını, davacı ile Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş. arasında genel aydınlatma/sokak aydınlatması vb. konularda yapılmış bir abonmanlık sözleşmesi bulunmadığını, abonelik sözleşmesi olmadan borç tahakkuk ettirilmesinin yerinde olmadığını, davacının hizmet binası olarak kullandığı yerlere ilişkin abone sözleşmeleri yaptığını, bundan kaynaklanan borçlarını süresinde elektrik idaresine ödediğini, davacının davalı tarafa genel aydınlatmadan kaynaklanan borcunun bulunmadığını ileri sürerek elektrik tüketim vergisinden kaynaklanan 1.674,16YTL'nin müvekkilinin almaya hak kazandığı 1.6.2005 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile ödenmesine karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

KAYSERİ 2. SULH HUKUK MAHKEMESİ; 21.11.2006 gün ve E:2005/1141, K:2006/1779 sayı ile, Mahkemelerinin 2005/1141, birleştirilen Kayseri 3. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2005/1409, 2005/1199 Esas sayılı davalarının kısmen kabulü ile, dava konusu taleplerden 1.674,16YTL nin 20.6.2005, 1.197,65YTL nin 19.7.2005, 905,53YTL nin 19.8.2005 tarihinden itibaren yasal faizleri ile birlikte davalı taraftan tahsiline karar vermiş; bu kararın, YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ'nin 6.2.2007 gün ve E:2007/1314, K:2007/1244 sayılı kararı ile, "Dava dilekçesinde 1.674,16-YTL ve 1.197,65-YTL ve 905,53-YTL alacağın faiz ve masraflarla birlikte davalı taraftan tahsilinin istenildiği, Mahkemece davanın kabulü cihetine gidildiği, hükmün davalı vekili tarafından temyiz edildiği, davacı Belediye Başkanlığının, davalı kurum tarafından 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 35/2. maddesi uyarınca elektrik tüketim vergisinden Belediyeye aktarılması gereken payın ödenmediğini ileri sürerek 1.674,16-YTL'nin davalıdan tahsilini istediği, Mahkemece, davanın kabulüne karar verildiği, dava konusu alacağın, Belediye Gelirleri Kanunu'nda öngörülen bir mali yükümlülük olduğu, 277 sayılı Kanun gereğince de vergi ve resim hükmünde olduğu, bu bakımdan vergi ve resim alacağına ilişkin davalara vergi mahkemelerinde bakılacağından dava dilekçesinin görevsizlik nedeniyle reddi gerektiği, Mahkemece, usul ve yasaya aykırı olacak şekilde davanın kabulüne karar verilmesinin doğru görülmediği, bu itibarla, yukarıda açıklanan esaslar göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisinin isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK'nun 428. maddesi gereğince bozulmasına karar verilmesi üzerine KAYSERİ 2. SULH HUKUK MAHKEMESİ; 13.9.2007 gün ve E:2007/974, K:2007/1376 sayı ile, davacı vekilinin oturumda dava dilekçesini tekrar ederek Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş.'nin elektrik kullanımı dolayısı ile kullanıcılardan tahsil ettiği vergiden müvekkilin payına düşen kısmını müvekkil hesabına aktarmakta iken 17.6.2005 tarih ve B5.0308/3261 sayılı yazısı ile, "Mayıs 2005 dönemi için Bünyan Belediyesi adına Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş. tarafından tahsil edilen elektrik tüketim vergisi tutarının 2.243,27-YTL olduğunu, 1.1.2005 - 31.3.2005 tarihleri arası genel aydınlatmadan doğan BTV tutarının 1.674,16-YTL olduğunu, elektrik tüketim vergisi alacağından bu miktarın mahsup edildiğini, kalan 569,11-YTL üzerinden tahakkuk ettirilen damga vergisi tutarı olan 9,00-YTL ilave edilerek 578,11-YTL nin Bünyan Belediyesi banka hesabına aktarıldığını" bildirdiğini, davalı tarafından yapılan uygulamanın yerinde olmadığını, müvekkil idare ile Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş. arasında genel aydınlatma/sokak aydınlatması vb. konularda yapılmış bir abonmanlık sözleşmesi bulunmadığını, abonelik sözleşmesi olmadan borç tahakkuk ettirilmesinin yerinde olmadığını, müvekkilinin hizmet binası olarak kullandığı yerlere ilişkin abone sözleşmeleri yapmış olup, bundan kaynaklanan borçlarını süresinde elektrik idaresine ödediğini, davalının kanun gereğince müvekkil idareye ödemesi gerekirken müvekkil idarenin borcu olduğu yönündeki asılsız iddiası ile ödemekten imtina ettiği elektrik tüketim vergisinden kaynaklanan 1.674,16-YTL'nin müvekkil idarenin almaya hak kazandığı 1.6.2005 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile ödenmesine karar verilmesini istediği, davalı vekilinin cevap layihasını tekrar ederek davacı tarafın bölge halkının aydınlatılması görevi nedeniyle davacı şirkete binlerce YTL borcu olduğunu savunarak reddini istediği, Mahkemelerince delillerin toplandığı ve hüküm kurulduğu, Mahkemelerine ait kararın davalı şirket tarafından temyiz edildiği ve Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 6.2.2007 tarih ve 2007/1314 Esas ve 2007/1244 Karar sayılı ilamı ile, dava konusu alacağın Belediye Gelirleri Kanunu'nda öngörülen bir mali yükümlülük olduğu, 2577 sayılı Kanun gereğince de vergi ve resim hükmünde bulunduğu, bu bakımdan vergi, resim alacağına ilişkin davalara vergi mahkemelerinde bakılacağından dava dilekçesinin görevsizlik nedeniyle reddine karar verilmesi gerektiğini belirterek bozduğu, bozma ilamı usul ve yasaya uygun olduğundan bozma ilamına uyulduğu, bozma ilamında belirtilen gerekçelere göre görevli mahkemenin vergi mahkemeleri olması sebebiyle HUMK'nun 7 ve devamı gereği Mahkemelerinin görevsizliğine karar vermiş; bu karar, temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı vekili, bu kez, dilekçe red kararı üzerine yenilediği dava dilekçesinde, davalının, 17.6.2005 gün ve B5.0308/3261 sayılı yazısına konu işlemin iptaline, davalının, müvekkiline 1.674,16YTL (müvekkilinin almaya hak kazandığı 17.6.2005 tarihinden itibaren işleyecek reeskont faizi ile birlikte) ödemesine karar verilmesi istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

KAYSERİ VERGİ MAHKEMESİ; 29.2.2008 gün ve E:2008/105, K:2008/58 sayı ile, davacı Belediye Başkanlığınca, Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş. tarafından adlarına yapılmış bir abonman sözleşmesi söz konusu olmadığı halde genel aydınlatma/sokak aydınlatması adı altında 1.674,16YTL borç tahakkuk ettirilerek bu tutarın Haziran 2005 dönemi için Belediyeleri adına tahsil edilen 2.243,27 YTL elektrik tüketim vergisi tutarından mahsup edilmesine ilişkin olarak tesis edilen 17.6.2005 tarih ve 3261 sayılı işlemin iptali ile haksız olarak yapılan mahsup tutarının reeskont faizi ile birlikte iadesine karar verilmesinin talep edildiği, 2576 sayılı Yasa'nın 6. maddesinde, "Vergi Mahkemeleri; a) Genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları, b) (a)bendindeki konularda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulamasına ilişkin davaları, c) Diğer kanunlarla verilen işleri, çözümler" düzenlemesinin yer aldığı, aynı Yasanın 5. maddesinin birinci fıkrasında da, İdare Mahkemelerinin, Vergi Mahkemelerinin görevine giren davalar ile Danıştay'da çözümlenecek olanlar dışındaki iptal davaları ile tam yargı davalarını, tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar ve kanunlarla verilen diğer işleri çözümleyeceğinin kurala bağlandığı, dosyanın incelenmesinden, davacı Belediye Başkanlığınca, Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş. tarafından adlarına yapılmış bir abonman sözleşmesi söz konusu olmadığı halde, genel aydınlatma/sokak aydınlatması adı altında, adlarına 1.674,16YTL borç tahakkuk ettirilerek bu tutarın Mayıs 2005 dönemi için Belediyeleri adına tahsil edilen 2.243,27 YTL elektrik tüketim vergisi tutarından mahsup edilmesi nedeniyle haksız olarak tahsil edilen 1.674,16YTL'nin reeskont faiziyle birlikte iadesi amacıyla Kayseri 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nde açılan davada, adı geçen Mahkemece verilen 21.11.2006 tarih ve E:2005/1141, K:2006/1779 sayılı kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nce, 6.2.2007 tarih ve E:2007/1314, K:2007/1244 sayılı kararıyla, "Dava konusu alacak Belediye Gelirleri Kanunu'nda öngörülen bir mali yükümlülük olup, 2577 sayılı Kanun gereğince de vergi ve resim hükmündedir. Bu bakımdan vergi ve resim alacağına ilişkin davalara vergi mahkemelerinde bakılacağından, dava dilekçesinin görevsizlik nedeniyle reddi gerekir" denilerek Kayseri 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 21.11.2006 tarih ve E:2005/1141, K:2006/1779 sayılı kararının bozulması üzerine Kayseri 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nce bozma kararına uyularak 13.9.2007 tarih ve E:2007/974, K:2007/1376 sayılı kararla, uyuşmazlığın vergi mahkemesinin görevine girdiği

gerekçesiyle görev ret kararı verildiği ve söz konusu kararın 12.12.2007 tarihinde kesinleşmesinden sonra davacı Belediye Başkanlığı tarafından aynı istemle Mahkemelerinde iş bu davanın açılmış olduğunun anlaşıldığı, dava dilekçesi ve eklerinin incelenmesinden, uyuşmazlığın, davalı kurum tarafından davacı Belediye adına tahsil edilen 2.243,27 YTL elektrik tüketim vergisinden ya da bu vergiden yapılan mahsuptan kaynaklanmayıp, davalı kurum tarafından, genel aydınlatma/sokak aydınlatması adı altında davalı Belediye adına tahakkuk ettirilen 1.674,16YTL elektrik borcunun olup olmadığı noktasından, başka bir ifade ile özel hukuk hükümlerine tabi borç alacak ilişkisinin olup olmadığının tespitinden kaynaklanmış olması ve uyuşmazlığın bu haliyle vergi mahkemesinin görevine giren vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ile bunların zam ve cezaları ile tarifelerden kaynaklanmadığı gibi idare mahkemesinin görevine giren iptal veya tam yargı davasına konu bir uyuşmazlıkta olmayıp, özel hukuk ilişkisinden doğan ve adli yargının konusuna giren bir uyuşmazlık olduğu sonucuna varıldığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar, karara itiraz edilmeyerek kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Habibe ÜNAL, Turan KARAKAYA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 07.12.2009 günlü toplantısında:

I- İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye göre, adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu, idari yargı dosyasının; davacı vekilinin istemi üzerine son görevsizlik kararını veren Mahkemece 15. maddede belirtilen hükmün aksine, önceki görevsizlik kararına ilişkin dava dosyası temin edilmeden gönderildiği görülmekte ise de; Başkanlıkça adli yargı dosyasının da Mahkemesinden getirtildiği ve sonuçta usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II- ESASIN İNCELENMESİ : Raportör- Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacı belediye başkanlığınca; davalı Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş tarafından genel aydınlatma / sokak aydınlatması adı altında 1.674,16 YTL borç tahakkuk ettirilerek bu tutarın Haziran 2005 dönemi için belediyeleri adına tahsil edilen 2.243,27 YTL elektrik tüketim vergisi tutarından mahsup edilmesine ilişkin 17.06.2005 tarih ve 3261 sayılı işlemin iptali ile yapılan mahsup tutarının faizi ile birlikte iadesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Davalı konumunda bulunan Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş.'nin yapısı incelendiğinde; Şirketin, Kayseri ve çevresindeki yerleşim birimlerinin elektrik enerjisi üretimi, iletimi, dağıtımı ve ticareti hizmetlerini yapmak üzere 18 Ağustos 1926 tarih ve 4022 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesine istinaden 11.10 1926 tarihinde imzalanan İmtiyaz Sözleşmesi ile Kayseri ve Civarı Elektrik Türk Anonim Şirketi olarak Cumhuriyetin ilânından hemen sonra 10 Haziran 1326 (Miladi 1910) tarihli "Menâfi-i Umumiye Müteallik İmtiyazat Hakkında Kanun" a istinaden kurulmuş olduğu; ürettiği elektriği kendi yaptığı Enerji Nakil Hatları ve Dağıtım Şebekeleriyle abonelerine ilettiği; Şirketin sahip olduğu imtiyaz süresi 50 yıllık olduğu için bu sürenin sona ermesinden dolayı, 1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Yasasının geçici 6. Maddesi gereğince, 1 Kasım 1982 tarihinde, o güne kadar meydana getirilmiş tesislerin bedelsiz olarak Türkiye Elektrik Kurumuna devredildiği; 4.12.1984 tarihli 3096 sayılı " Türkiye Elektrik Kurumu dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun" un yayınlanmasından sonra, şirketin başvuruları ve talepleri uygun bulunarak ve Bakanlar Kurulunun 27.11.1988 tarih ve 88/13492 sayılı Kararıyla, 70 yıl süreyle elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı ve işletmesi hususlarında Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş.'nin tekrar görevlendirildiği; ayrıca, şirkete Bakanlar Kurulunun 23.6.1989 tarih ve 89/14305 sayılı Kararıyla, 3096 sayılı Kanunun 5. maddesine göre 10. Görev Bölgesinde mevcut kamu kuruluşlarına ait elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesisleri üzerinde "işletme hakkı"nın da verildiği; daha sonra, Bakanlık ile şirket arasında, 12.1.1989 tarihinde, 70 yıl süreli "Görev Verme Sözleşmesi"nin imzalandığı; son olarak, TEK ile Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş. arasında imzalanan 8.1.1990 tarihli "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi" ile, Görev Verme Sözleşmesinde tanımlanan 10. Bölgede, 88/13492 sayılı Karar gereğince, TEK tarafından işletilmekte olan elektrik tesislerinin her türlü işletme haklarının, 70 yıl süreyle şirkete devredildiği, ayrıca, 9.2.1990 tarihinde TEK-Kayseri ve Civarı Elektrik Şirketi arasında "Enerji Satış Anlaşması"nın imzalandığı ve yürürlüğe girdiği; buna göre; kamuya ait elektrik dağıtım şirketi olan Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. ("TEDAŞ")'nin sahibi olduğu 20 bölgenin her birindeki dağıtım şirketinin dışında; işletme hakkı 1990 yılında devredilen davalı Şirketin halen özel bir şirket tarafından işletilen tek dağıtım bölgesine sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Olayda, Davacı Belediye Başkanlığınca, aralarında yapılmış bir abonman sözleşmesi söz konusu olmadığı halde, genel aydınlatma / sokak aydınlatması adı altında, adlarına 1.674,16 YTL borç tahakkuk ettirilerek bu tutarın Mayıs 2005 dönemi için belediyeleri adına tahsil edilen 2.243,27 YTL elektrik tüketim vergisi tutarından mahsup edilmesi nedeniyle haksız olarak tahsil edilen 1.674,16 YTL' nin reeskont faiziyle birlikte iadesi istemiyle, bir özel hukuk tüzel kişisi olan davalı Kayseri ve Civarı Elektrik T.A.Ş.'ne karşı dava açılmış bulunmaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı" başlıklı 2. maddesinin değişik 1 numaralı bendinde:

"a) (Değişik : 8.6.2000-4577/5md) idari işlemler hakkında yetki, şekil,sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları,

c) (Değişik: 18.12.1999-4492/6 md.) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar."

İdari dava türleri olarak sayılmış olup; kural olarak, idari yargıda ancak Devlete ve kamu tüzel kişilerine karşı açılan davalara bakılabilir.

Buna göre, idare aleyhine dava açılmayıp davalı mevkiinde özel hukuk tüzel kişisinin bulunması karşısında, ortada idari yargı yetkisi kapsamında açılmış bir idari dava bulunduğundan söz etmek olanaksızdır.

Belirtilen tüm bu hususlara göre, davalı özel şirket tarafından, davacı belediye adına tahsil edilen elektrik tüketim vergisinden yapılan mahsup işleminin iptali ve mahsup edilen tutarın iadesi istemine ilişkin bulunan davanın, özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yeri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Sulh Hukuk Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ:Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna,bu nedenle Kayseri 2. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 13.9.2007 gün ve E:2007/974, K:2007/1376 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 07.12.2009 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.